

Regina BAŃKOWSKA

Stratiomyidae (Diptera) Bieszczadów

[Z 3 rysunkami w tekście]

Rodzina *Stratiomyidae* jest zbadana w Polsce dość słabo. Nieliczne wzmianki o występowaniu poszczególnych gatunków są zawarte w spisach faunistycznych, pochodzących głównie z zeszłego stulecia. Jedyne nowe opracowanie, poświęcone wyłącznie tym muchówkom, ukazało się w serii „Klucze do oznaczania owadów Polski” (TROJAN 1963). Z Bieszczadów brak jakiegokolwiek opracowania tej grupy, więc wydaje się celowe opublikowanie materiałów zebranych w ciągu kilku lat w tym terenie przy okazji badań prowadzonych nad rodziną *Syrphidae*.

PRZEGLĄD GATUNKÓW

Podrodzina *Beridinae*

1. *Actina nitens* (LATREILLE, 1809)

Zamieszkuje środkową i południową Europę. Z terenu Polski dotąd nie był wykazywany.

Pow. Lesko: Średnia Wieś, Krywe. Pow. Ustrzyki Dolne: Dwernik, Magura Stuposiańska, Bereżki, Ustrzyki Górne.

Ponad 200 okazów tego gatunku złowiono na wilgotnych łąkach w piętrze pogórza, okres lotu trwa bardzo krótko, wszystkie muchówki złapano w czasie od 12 do 29 maja. W Bereżkach obserwowano okazy *A. nitens* siedzące licznie na liściach krzewów i źdźbłach traw.

Muchówki tego gatunku charakteryzują się występowaniem dobrze wykształconych głąszczków i wyraźnym owłosieniem oczu (rys. 1).

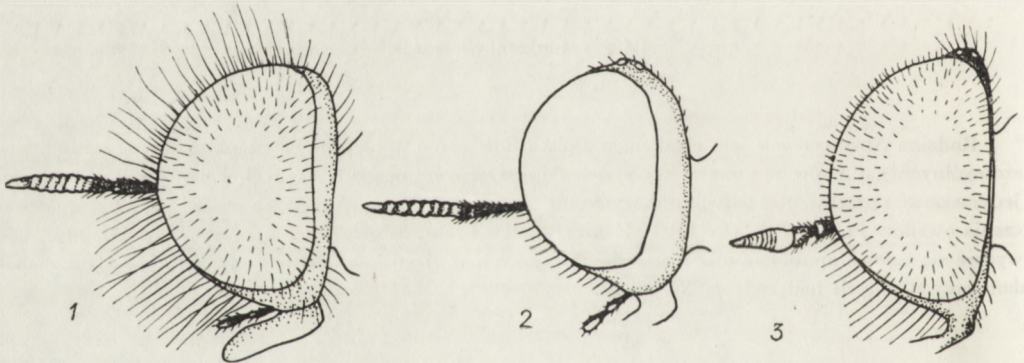
2. *Chorisops tibialis* (MEIGEN, 1820)

Występuje w południowej Europie, Azji Środkowej i w Afryce Północnej. W środkowej Europie rzadko spotykany. Nowy dla fauny Polski.

Pow. Lesko: Lesko, 17 VI 1960, 1 ♀. Pow. Ustrzyki Dolne: Ustrzyki Dolne, 14 VI 1960, 1 ♀; Dwer-nik, 22 V 1963, 1 ♀; Połonina Caryńska, 15 VI 1970, 1 ♀; Berezki, 17 V 1968, 2 ♀♀, 14 VI 1970, 1 ♀; Ustrzyki Górne, 29 V 1963, 2 ♀♀, 16 VI 1965, 1 ♀, 23 VI 1967, 1 ♀, 12 VI 1970, 2 ♀♀.

Wszystkie muchówki złowiono na wilgotnych łąkach i tarasach nadrzecznych w piętrze pogórza i na polanach śródleśnych regla dolnego do wysokości 900 m.

Ch. tibialis różni się od gatunków z rodzaju *Beris* LATREILLE głównie występowaniem dobrze wykształconych głaszczków (rys. 2). Natomiast od *Actina nitens* różni się całkowicie nieowłosionymi oczami u obojga płci oraz jasno ubarwionymi nogami.

Rys. 1-3. 1 — *Actina nitens*, głowa samca; 2 — *Chorisops tibialis*, głowa samicy; 3 — *Beris fuscipes*, głowa samca.

3. *Beris clavipes* (LINNAEUS, 1767)

Gatunek europejski. Znany z całej Polski.

Pow. Ustrzyki Dolne: Ustrzyki Dolne, 14 VI 1960, 1 ♀; Berezki, 11 V 1968, 1 ♀.

Obie samice złowiono na wilgotnych łąkach w piętrze pogórza.

4. *Beris morrissi* DALE, 1842

Występuje w całej Europie. Znany także z Ameryki Północnej. Z Polski wykazany z Pomorza, Puszczy Białowieskiej i z Tatr.

Pow. Sanok: Komańcza, 20 VII 1962, 1 ♀. Pow. Lesko: Wetlina, 21–23 VI 1960, 1 ♂, 1 ♀. Pow. Ustrzyki Dolne: Polonina Caryńska, 15 VI 1970, 1 ♀; Ustrzyki Górne, 18 VI 1966, 1 ♂, 1 ♀.

Poławiany na wilgotnych łąkach i tarasach strumieni w piętrze pogórza oraz na polanach regla dolnego do wysokości 900 m. Larwy żyją w lodygach *Petasites kabli-kianus*. Gatunek znany także w słowackich Karpatach z Vihorlatu (DUŠEK i ROZKOŠNÝ 1963) oraz z ukraińskich Karpat (REMM 1959).

5. *Beris chalybeata* (FORSTER, 1771)

Występuje w całej Europie. W Polsce znany z Pomorza, Puszczy Kampinoskiej i ze Szklarskiej Poręby.

Pow. Sanok: Komańcza. Pow. Lesko: Wetlina. Pow. Ustrzyki Dolne: Berezki, Ustrzyki Górne, Szeroki Wierch, Mała Rawka.

Poławiany niezbyt licznie, głównie na łąkach pogórza i polanach śródleśnych regla dolnego, ale występuje także na poloninach na wysokości 1200 m. Spotykany od połowy maja do końca lipca.

6. *Beris geniculata* CURTIS, 1830

Zamieszkuje północną i środkową Europę oraz Syberię. W Alpach obserwowano go na wysokości 2000 m. W Polsce znany z okolic górskich, dość rzadki.

Pow. Ustrzyki Dolne: Berezki, 7–14 V 1968, 2 ♂♂, 1 ♀, 19 V–13 VI 1970, 1 ♂, 1 ♀; Mała Rawka, 25 VI 1967, 1 ♀.

Muchówki poławiano głównie na łąkach pogórza i na polanach regla dolnego do wysokości 1150 m.

7. *Beris fuscipes* MEIGEN, 1820

Zamieszkuje północną i środkową Europę oraz Syberię. Z Polski dotychczas nie był znany.

Pow. Lesko: okolice Leska, 16 VI 1960, 1 ♂. Pow. Ustrzyki Dolne: Zatwarnica, 13 VI 1970, 1 ♂, 2 ♀♀; Berezki, 23 V 1968, 1 ♂, 14 VI 1970, 3 ♀♀.

Muchówki poławiano wyłącznie na wilgotnych łąkach i tarasach nadrzecznych pogórza. Gatunek znany ze słowackich Karpat i Vihorlatu (DUŠEK i ROZKOŠNÝ 1963).

B. fuscipes charakteryzuje się krótkim, rozszerzonym trzecim członem czułków oraz krótko owłosionymi oczami (rys. 3).

Podrodzina *Stratiomyinae*

8. *Odontomyia hydroleon* (LINNAEUS, 1761)

Występuje w całej Europie, południowej części Syberii i w Chinach. Pospolity w całej Polsce.

Pow. Ustrzyki Dolne: Lutowiska, 7–9 VIII 1965, 1 ♂, 1 ♀.

Obie muchówki złowiono na wilgotnej łące pogórza.

9. *Stratiomys chamaeleon* (LINNAEUS, 1758)

Zamieszkuje Europę, zachodnią część Syberii i Azję Środkową. W całej Polsce pospolity.

Pow. Lesko: okolice Leska, Uherce. Pow. Ustrzyki Dolne: Lutowiska.

W Bieszczadach poławiany w małych ilościach tylko na wilgotnych łąkach i tarasach nadrzecznych w piętrze pogórza w ciągu czerwca i lipca. Znany także z ukraińskich Karpat (REMM 1959).

Podrodzina *Clitellariinae*

10. *Oxycera meigeni* (STAEGER, 1844)

Gatunek europejski. W Polsce znany z Pomorza i Mazowsza. Rzadko poławiany.

Pow. Ustrzyki Dolne: Lutowiska, 7 VIII 1965, 1 ♀.

Samicę *O. meigeni* złowiono na wilgotnej łące w piętrze pogórza.

11. *Oxycera dives* (LOEW, 1844)

Gatunek górski — znany ze środkowej Europy z Alp. W Polsce wykazany z Tatr i Doliny Sądeckiej.

Pow. Lesko: g. Jasło, 16 VII 1963, 1 ♀.

Muchówkę złowiono na polanie śródleśnej w piętrze regła dolnego.

Podrodzina *Geosarginae*12. *Chloromyia formosa* (SCOPOLI, 1863)

Zamieszkuje Europę, Kaukaz, Azję Środkową i Azję Wschodnią. Znany także z Afryki Północnej. Pospolity w całej Polsce.

Pow. Sanok: Komańcza. Pow. Lesko: Uherce, g. Piekło, Wetlina, Moczarne. Pow. Ustrzyki Dolne: Ustrzyki Dolne, Lutowiska, Przysług, Bereźki, g. Kiczera, Ustrzyki Górne.

W Bieszczadach *Ch. formosa* występuje licznie od połowy czerwca do końca sierpnia, w piętrze pogórza i regła dolnego. Gatunek znany także z ukraińskich Karpat (REMM, 1959).

13. *Geosargus cuprarius* (LINNAEUS, 1758)

Gatunek szeroko rozprzestrzeniony, zamieszkuje prawie całą Holarktykę. W Polsce pospolity.

Pow. Sanok: Komańcza, 20–22 VII 1962, 2 ♀♀. Pow. Lesko: Cisna, 24 VII 1962, 1 ♀.

W Bieszczadach poławiany rzadko, występuje jedynie na wilgotnych łąkach i tarasach nadrzecznych w piętrze pogórza.

14. *Geosargus iridatus* (SCOPOLI, 1763)

Gatunek europejski. Znany z północnej i południowej części Polski.

Pow. Sanok: Komańcza, 22 VII 1962, 1 ♂. Pow. Lesko: Bóbrka, 22 VII 1966, 1 ♀.

Poławiany razem z *G. cuprarius* w piętrze pogórza.

15. *Geosargus splendens* (MEIGEN, 1804)

Zamieszkuje północną i środkową Europę oraz Syberię. Z Polski wymieniany jedynie z Mazur.

Pow. Ustrzyki Dolne: Bereźki, 14 IX 1967, 1 ♂, 4 VII 1968, 1 ♂; Ustrzyki Górne, 31 VII 1967, 1 ♂.

Wszystkie okazy złowiono nad brzegami strumieni w piętrze pogórza.

★

★

★

Materiał *Stratiomyidae* zebrany w Bieszczadach przedstawia się dość interesująco. Znaleziono prawie wszystkie gatunki z rzadko spotykanego rodzaju *Beris* LATREILLE, w tym jeden nowy dla fauny kraju — *Beris fuscipes*. Poza tym złowiono jedyny gatunek z rodzaju *Actina* MEIGEN oraz z rodzaju *Chorisops* RONDANI — oba nowe dla fauny Polski. Zebrano także wszystkie trzy gatunki z rodzaju *Geosargus* BEZZI, za to pozostałe rodzaje są bardzo ubogo reprezentowane w faunie Bieszczadów.

Większość *Stratiomyidae* poławiano w piętrze pogórza na wilgotnych łąkach oraz na polanach regla dolnego, tylko jeden gatunek — *Beris chalybeata* — spotykano na połoninach.

W faunie *Stratiomyidae* przeważają gatunki europejskie i eurosyberyjskie, osiągając w Bieszczadach 40%. Również licznie reprezentowane są gatunki o szerokim zasięgu: holarktyczne — 13% oraz palearktyczne — 20%. Pozostały procent stanowią gatunki borealno-alpejskie (*Beris geniculata* i *B. chalybeata*) oraz jeden gatunek alpejski — *Oxycera dives*. Należy tu jeszcze wymienić gatunek śródziemnomorski — *Chorisops tibialis*, dla którego Bieszczady są jedynym, jak dotąd, stanowiskiem w Polsce.

Instytut Zoologiczny PAN
Warszawa, Wilcza 64

PIŚMIENNICTWO

- DUŠEK J., ROZKOŠNÝ R. 1963. Revision mitteleuropäischer Arten der Familie *Stratiomyidae* (Diptera) mit besonderer Berücksichtigung der Fauna der ČSSR. Čas. čsl. Spol. ent., Brno, 60: 202–221, 9 tt.
- REMM H. 1959. K dipterofaune zakarpatskoj oblasti. Fauna i životnyj mir sovetskih Karpat, Užgorod, 40: 147–150.
- TROJAN P. 1963. *Stratiomyidae*. Klucze do oznaczania owadów Polski, 28. Warszawa, 72 pp., 144 ff.

РЕЗЮМЕ

[Заглавие: *Stratiomyidae* (Diptera) Бещад]

В работе приводится список содержащий 15 видов, из которых *Beris fuscipes*, *Actina nitens* и *Chorisops tibialis* являются новыми для фауны Польши.

ZUSAMMENFASSUNG

[Titel: *Stratiomyidae* (Diptera) vom Bieszczady-Gebirge]

Die vorliegende Arbeit enthält eine Liste von 15 Arten, unter denen drei — *Beris fuscipes*, *Actina nitens* und *Chorisops tibialis* neu für die Fauna Polens sind.